

Türkiye’de Postmodern Kamu Yönetiminin Yansıması Olarak Kent Konseyi Analizi¹

Kadir Caner DOĞAN

Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F.,
kadircanerdogan@gumushane.edu.tr,
https://orcid.org/0000-0002-3476-8865

Makale Başvuru Tarihi : 02.04.2023

Makale Kabul Tarihi : 19.05.2023

Makale Yayın Tarihi : 31.05.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Muhammet SEVER

Bilim Uzmanı, Gümüşhane Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
muhammettsvrr@gmail.com,
https://orcid.org/0000-0002-8071-2205

Özet

Anahtar Kelimeler:

Kent Konseyi,
Postmodern Kamu
Yönetimi,
Yerelleşme,
Yerel Katılım,
Yönetişim

20. yüzyılın sonlarına doğru benimsenen piyasa odaklı işletmecî bir mantıkla yönetsel sürecin etkileşimini savunan postmodern kamu yönetimi, yerel düzeyde katılımçılık ve demokrasi ilkeleri etrafında şekillenmiştir. Yerelde; demokrasinin ve katılımçı yaklaşımın geliştirilmesinin yansıması olarak beliren kent konseyleri, hem şehri bilincinin artırılması, sorunlara karşı bütünlük bir fikrin oluşturulması, belirlenen sorun ve ihtiyaçlara yönelik ortak temel bir politika oluşturulması adına ortaya konulan yerel katılımçı bir uygulama örneğidir. Çalışmada ortaya konulması hedeflenen içerik; postmodern kamu yönetimi kapsamında kent konseylerinin yerel katılım ve demokrasi kültürü üzerinden İzmir, Antalya, Balıkesir, Eskişehir, Şanlıurfa, Erzurum ve Trabzon büyük şehirleri üzerinden değerlendirilmesi yoluyla analizidir. Kent konseylerinin, postmodern kamu yönetimi ilkeleri çerçevesinde yapısal ve işlevsel yönleri bölgesel farklılıklar esas alınarak değerlendirilmiştir. Postmodern kamu yönetimi anlayışıyla gündeme gelen ve Yerel Gündem 21 ile meşru bir konum edinen kent konseylerinin sahip olduğu özellikler nedeniyle sürdürülebilir, uygulanabilir ve verimli olması çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre Türkiye’de postmodern kamu yönetimi anlayışının bir uzantısı olarak kent konseylerinin olumlu faaliyet gösterdiği anlaşılmıştır.

City Council Analysis As A Reflection of Postmodern Public Administration in Turkey

Abstract

Keywords:

City Council,
Postmodern Public
Administration,
Decentralization,
Local Participation,
Governance

Postmodern public administration, which advocates the interaction of the administrative process with a market-oriented managerial logic adopted towards the end of the 20th century, has been shaped around the principles of participation and democracy at the local level. locally; City councils, which emerged as a reflection of the development of democracy and participatory approach, are an example of local participatory practice put forward in order to increase the awareness of citizens, to create an integrated idea against problems, and to create a common basic policy for the identified problems and needs. The content aimed to be revealed in the study; it is the analysis of city councils within the scope of postmodern public administration through the culture of local participation and democracy through the evaluation of the metropolitan cities of İzmir, Antalya, Balıkesir, Eskişehir, Şanlıurfa, Erzurum and Trabzon. The structural and functional aspects of the city councils were evaluated on the basis of

¹ Bu çalışma, 2022 yılında Gümüşhane Üniversitesi’nde Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde Doç. Dr. Kadir Caner Doğan danışmanlığında ve Muhammet Sever tarafından “Türkiye’de Postmodern Kamu Yönetiminin Yansıması Olarak Kent Konseyi Analizi” adıyla yazılan ve kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

regional differences within the framework of postmodern public administration principles. The main problem of the study is that the city councils, which came to the agenda with the understanding of postmodern public administration and acquired a legitimate position with the Local Agenda 21, are sustainable, applicable and efficient due to their characteristics. According to the results of this study, it has been understood that city councils operate positively as an extension of the postmodern public management approach in Turkey.

GİRİŞ

Küreselleşme adımlarının yoğunlaşması ve bilgi toplumu argümanlarının uluslararası alanda yaygınlık göstermesi, kamu yönetimi alanında reformist bir düşünce akımının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Toplumsal ve yönetsel ihtiyaç ve amaçlar etrafında bütünleşen kamu yönetimi, yeni düşünceler etrafında yasal ve idari olarak düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir. Geleneksel kamu yönetimi yaklaşımının katı, hantal, sert, merkezîyetçi ve bürokratik-hiyerarşik özelliklerinin yozlaşma, yolsuzlaşma, hizmet kalitesinde eksiklik, kaynak dağılımında verimsizlik ve ihtiyaçlara cevap veremez sonuçlarının yarattığı olumsuzlukları ortadan kaldırmayı, bu sonuçların lehe sonuç vermesini ve ulusun tümünü kalkındıracak hamlelere dönüştürmeyi amaçlayan yeni yaklaşımlar kamusal düzeyde postmodern yönetimin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Yönetişim yaklaşımının 1990 dönemi sonrası için yaygınlık göstermesi, yerel düzeyde postmodern kamu yönetimi ilkeleri etrafında yeni yönetim ve karar alma birimlerinin oluşturulmasında etkili olmuştur. Sivil toplumun yönetsel süreçlerde etkili olmasının öngörüldüğü bu dönemde küresel ve ulusal gelişmelere paralel olarak hayat geçirilen kent konseyleri de yerel demokrasi ve yerel katılım değerlerinin etrafında bütünleşik olarak kamu, özel, sivil kesimlerin çok yönlü olarak işbirliğini savunan mekanizmalar olarak görülmüştür. Türkiye için bu adımlar postmodern kamu yönetimi çerçevesinde özellikle 2000 yılı sonrası dönemde gelişme göstermiş ve yerel düzeyde örgütlenme fırsatı bulmuştur. Bu çalışma kent konseylerinin postmodern kamu yönetimi ile ilişkisini İzmir, Antalya, Eskişehir, Balıkesir, Şanlıurfa, Erzurum ve Trabzon kent konseyleri üzerinden bölgesel farklılık ve benzerlikleri de içerecek şekilde değerlendirilmesini kapsamaktadır. Örnek kent konseylerinin örgütsel yapılanmalarının, faaliyetlerinin, yaklaşımlarının, raporlarının incelediği ve belediye ile ilişkisi kapsamında görev ve yetkilerinin kente yönelik ne gibi etkileri barındırdığının değerlendirilmesi üzerine hazırlanmıştır. Genel olarak amaç; geleneksel kamu yönetimi üzerine inşa edilen ve küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan postmodern kamu yönetimi anlayışının getirdiği yenilikler ve ilkeler itibarıyla katılımcı kültür üzerindeki etkilerini kent konseyleri özelinde ortaya koymaktır. Yerelleşme ve yönetim kavramlarının postmodern kamu yönetimi dahilinde önemini ve bu çerçevede oluşturulan kent konseylerinin etkilerinin hukuksal, sosyal, ekonomik, yönetsel ve kültürel analizlerini ifade edebilmektir. Postmodern kamu yönetimi reformunu, yerelleşme, yönetim ve katılım argümanları ile ilişkilendirerek kent konseylerinin eksi ve artılarını değerlendirmektir. Kent konseylerinin temel program, faaliyetler, yapılanma ve hedefleri esas alındığında yerel katılımı destekleyici rolünün ifade edilmesi ve bu konuda mevcut potansiyeli ortaya koyarak durum analizi yapmaktır.

Çalışmanın temel sorunu, postmodern kamu yönetimi anlayışı ile gündeme gelen ve Yerel Gündem 21 ile meşru bir vaziyet alan kent konseylerinin ulusal mevzuat ve toplumsal ayrışmadan kaynaklı sürdürülebilir, uygulanabilir ve verimli olma konusunda tartışmalı bir yapısının mevcut olması ile yerel demokrasi konusunda güçlü bir görünüm sergilemekte belirsiz olarak kalmasıdır. Çalışmanın temel hipotezi de; postmodern kamu yönetimi ve kent konseylerinin kuruluş, görev, amaç ve ilkeleri ile pozitif anlamda uyumlu olduğu yönündedir.

Çalışmanın yöntemi ise nitel olarak belirlenmiş, veriler ilgili dokümanlar aracılığıyla sağlanmıştır. Bu kapsamda kent konseylerinin örgütsel özelliklerinin ve yapısının belirlenebilmesi, yasal çerçevede değerlendirilebilmesi için web siteleri, kent konseyi faaliyet raporları, internet ve gazete haberleri incelenmiştir. Kent konseyleri düzeyinde etkinlikler, projeler, kararlar, gündem başlıkları ve örgüt yapısı

incelemesi yoluyla İzmir, Antalya, Balıkesir, Eskişehir, Şanlıurfa, Erzurum ve Trabzon kent konseylerinin postmodern kamu yönetimi ilişkisi analiz edilmiştir. Buna ek olarak kent profilinin tespit edilebilmesi, kent konseylerinin kurumsal ilişkisinin yansıtılabilmesi, kent konseylerinin üretkenliklerinin ve postmodern kamu yönetimi ile yönetim ilkeleri kapsamında değerlendirilmesi yoluyla analizini mümkün kılmak için de her bir büyük şehrin faaliyet raporları incelenmiştir. Bu yöntem ve dokümanlar; bölgesel farklılıkları ele alarak kent konseylerinin kent düzeyinde yoğunlaştıkları alanların, örgüt düzeyinde temsil karakterinin, üretkenlik seviyelerinin, merkez-yerel ilişkisinin, kent konseyinin sağladığı katkının ve sonuç doğurucu özelliklerinin saptanabilmesi için tercih edilmiştir.

YÖNETİMİN BİÇİMSEL-İÇERİKSEL DEĞİŞİMİ VE YERELLEŞME BAĞLANTISI

Yönetim

Yönetim (Fr. Qestion, management; İng. Management; Tr. Sevk ve idare); “mevcut yer ve zamanda alt gruba bağlı kişilerin davranışlarını bir şekilde etkileyerek, onların çıkar ve çabalarını ortak bir hedef doğrultusunda yönlendirme süreci veya en az iki bireyin çaba ve çıkarlarının eşgüdümü olarak yönelten bir dizi işlevden oluşan toplumsal bir süreç” olarak tanımlanabilmektedir (Bozkurt vd., 2008).

Yönetimin Kamusal İçeriği

Kamu yönetimi; toplum, devlet ve hükümetle ilişkili kamu hizmetini esas alan, devlet olmanın gereklerini hem etik hem de anayasal olarak yerine getirmek, bir disiplin olarak kurallar bütününe hitap etmek, politikalar üretmek ve bu konulara kaynaklık etmeyi öngören bilim alanıdır. Kamusal alana ve faaliyetlere ilişkindir ve kamu gücünden yararlanır (Aydın, 2013). Bu yönüyle özel yönetimden ayrılmakta, daha genel ve spesifik bir alanı işaret etmektedir.

Modern (Geleneksel-Bürokratik) Kamu Yönetimi Anlayışı

Geleneksel yönetim anlayışı; temelinde Weber’in bürokrasi anlayışını barındırmakla birlikte kamu yönetimi anlayışının yapısal, işlevsel, akademik disiplin ve meslek yönünü ortaya koyan temel prensipleri içermektedir. Weberyen bürokrasi ile geleneksel kamu yönetimi anlayışı hem biçim hem yöntem açısından uyumludur. Ancak bürokrasinin problemleri ile kamu yönetimi anlayışının kültürel ve sosyolojik bağdaşıklığı eksiktir (Hughes, 2014). Bu çerçevede birlikte değerlendirilseler dahi belirgin bir ayrılık da barındırdıkları açıktır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışında rasyonellik ve etkililik önemli bir araç olarak görülmekte, katı bir hiyerarşi modeline ve profesyonel iş görme araçlarına sahiptir. Denetim ve kuralcılığın ana prensipler olarak ifade edildiği, bağımsız ve özgün bir anlayış olarak dışsal etkilerden uzak bir mekanizmaya sahiptir. Tek tiplik ve merkezîyetçilik (özek yönetim) kamu yönetimi disiplinini kişisellikten ve duygusallıktan uzaklaştırmaktadır. Ortak bir çabanın ürettiği bilginin metodolojik ve epistemolojik yaklaşımıdır (Raadschelders, 2005).

Bürokratik yönetim; profesyonelliğin ve sıkı sıkıya bağlılığın örgütlenme düzeyinde yönetimini nesnellik üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Emir komuta zinciri dikinedir. Hiç kopmaması ve zarara uğramaması gereken en önemli halka hiyerarşidir. Merkezîyetçi-Modern yapılanmanın getirdiği mevcut işlevselliğin temel ilkesidir. Modernizmin ortaya koyduğu bu değişim, aydınlanma ve dinamizm, kamu yönetimi anlayışının bir bilim alanı olarak ortaya çıkışından sonraki süreçte geleneksel (bürokratik) yönetim anlayışını karşılayacak ölçüde dayanaklara sahiptir. Dolayısıyla yönetim anlayışının 19. ve 20. Yüzyıl öncesine göre her ne kadar geleneksel olarak tanımlanmıyor olsa da sanayi devriminin getirdiği toplumsal devinimi ifade edebilecek bir bakışa sahiptir. Değişen ve gelişen şartlara uygun olarak dönüşüme uğrayan geleneksel kamu yönetimi anlayışı güncel paradigmalara karşılaştırıldığında modern olarak nitelendirilebilecek özelliklere ve erişilebilirliğe sahiptir. Bu durum da modern-geleneksel kavramlarının yönetim anlayışı çerçevesinde

ayrıştırılmasının ve eleştirilebilir olmasını geçersiz kılmaktadır. Modernizmin ve geleneksel anlayışın ortak özellikleri olan nesnellik, olguculuk, süreç odaklılık ve katılık esas alındığında bu ayrımın pek olası olmadığı görülmektedir.

Postmodern (Yeni) Kamu Yönetimi Anlayışı

Postmodern kamu yönetimi, postmodernitenin yenilikleri çerçevesinde biçim ve içerik olarak köklü değişikliklere sahip bir anlayış olmuştur. Bu değişim ile birlikte mevcut unsurları çerçevesinde yenilenmenin ve yerleşmenin motive edici öznesi haline gelmiştir. Kamu yönetiminin ve dolayısıyla devletin bu rolü yeni anlayışın amaç, araç ve unsurlarında pek çok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Küresel gelişmelere ve yeniden düzenlenen politika ve stratejilere bağlı olarak özgün ilkeler belirlemiştir.

Postmodern kamu yönetimi unsurlarını ve amaçlarını postmodern ilkeler ve onun özellikleri ile bütünleşik sıralayacak olursak genel olarak şunlar söylenebilir (Çiçek, 2011: 65-66):

- Kamu yöneticisine geniş yetki ve sorumluluklar veren,
- Sonuç odaklı ve düzenleyici (hâkim) misyon sahibi,
- Rekabetçi ve uzmanlaşma esaslı,
- Kamu hizmeti kaynaklarının kullanımında disiplinli ve özverili,
- İşletmeci mantığın kamu yönetimi üzerinde pratikleştirilmesini öngören,
- Performans esaslı personel yönetim biçimine sahip,
- Çok aktörlü fonksiyonelliği benimseyen,
- Toplumsal gelişimi sağlamaya yönelik eğilime sahip,
- Esnek, şeffaf, hesap verebilir ve etkin bir yönetim mekanizması oluşturma amacı taşıyan,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişime paralel politikalar ve hizmet sunumu gerçekleştirmeyi amaçlayan,
- Devletin görevini asli sorumluluklara kadar asgari düzeye indiren adem-i merkeziyetçi yönetim anlayışını benimseyen bir içerik barındırmaktadır.

Postmodern kamu yönetimi, normatifliğin ve rasyonalitenin, merkeziyetçilik ve Weberyen bürokrasinin postmodernite ile uyumlaştırıldığı, yeniden düzenlendiği ve çok yönlü olarak sınırsızlaştırıldığı yönetim anlayışını yansıtmaktadır (Doğan, 2016: 31). Otoriterliğe daha az meyilli, açık ve şeffaf, daha az kuralcı ve çağ üstüdür. Aynı zamanda belirli sınırlar içerisinde sistematize edilmiş politikaların yürütülmesini değil, hayat kalitesinin ve insani niteliğin idari erkler üzerinden geliştirilmesini savunmaktadır (Frederickson, 2004: 452-453).

Postmodern Kamu Yönetimi Perspektifinde Yerelleşme ve Yerel Yönetimler (Sivil Toplum-Yerel Demokrasi ilişkisi)

Yerel demokrasi-yerel katılım bağdaşıklığının ortaya koyduğu en önemli kavramlardan biri sivil toplumdur. Aynı zamanda yerel paydaşlardan olan bu kesim için ifade edile gelen önemli özellik; sosyo-ekonomik tasarruf sahipleri olmalarıdır. Sivil toplum; katılımın esas alındığı, hak ve özgürlüklerin korunduğu, özerkliğin savunulduğu sivil kümelenmeyi ifade etmektedir (Keleş, 2012: 91). Yerel demokrasinin gelişim ve değişim süreci ele alındığında dinamik bir yapıya kavuşmasında sivil toplumun önemi açıktır. Bundan hareketle Montesquie ve Machiavelli sivil toplum için; “ana tabaka-ana yapılar”, Hegel; “örgütlenme özgürlüğüne sahip merkezi yönetimden ayrı yapılar”, Marx; “tarihin gerçek kaynağı”, Durkheim; “ikinci gruplar”, Weber ise; “özel yetkili tüzel kuruluşlar” tanımlamalarını kullanmıştır (Ökmen ve Parlak, 2013: 61). “Yerel yönetimler sivil toplum mudur?” sorusunun cevabı da bu tanımlamalar ışığında; demokrasinin fonksiyonelliğinin sağlanmasının gereği olarak ortaya çıkmalarından dolayı “evet” olarak ifade

edilebilmektedir (Ökmen, 1999: 73). Yerel yönetimlerin sivil toplum olarak algılanmasından arkasında yerelde politik grupların, seçmenlerin ve politik bir sürecin varlığı yatmaktadır (Güneş, 1996: 90; Doğan ve Uğur, 2018).

Postmodern kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde ortaya koyulan çalışmalar, yirmi birinci yüzyıla geçişte yerleşmenin, yerel demokrasinin, sürdürülebilir yerel kalkınma anlayışının, insan hak ve özgürlüklerinin, kentleşmenin ve çevre yönetiminin hem ulusal hem de küresel olarak ele alınmasını sağlamıştır. Toplumun yerelde başlayan bir hareketle bütüncül ve sürekli biçimde sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasını amaçlayan bu çabalar özellikle 20. yüzyıl sonuna doğru postmodern kamu yönetiminin yerelde dönüşüm çabalarına karşılık gelmiştir. Dönemin siyasal ve sosyal bilimcilerine göre de bu çabalar, küreselleşme ve bilgi çağına geçişte postmodern kalıpların yerelde kamu yönetimi içeriğini dönüşüme uğrattığı konusunda hemfikirdir. Yerelde paydaşların tümü için özgün sosyal, siyasal ve ekonomik bir biçimlendirmeyi ifade eden bu dönüşüm ise yerel kesimin geleceğini bu alanlarda şekillendirmenin ve yerelde başlayan bir devinime bağlı olarak topyekûn kalkınmanın sağlanması için de fırsat oluşturmaktadır. Bireyden başlayan ve genele hitap eden bu yaklaşım çeşitli alanlarda uygulama düzeyine sahiptir. Karar alıcı konumundaki yerel aktörler için yerleşmenin ve yeni yönetim anlayışının ürünü olarak sunulan imtiyazlar çerçevesinde gelişmesini, değişmesini ve etkili kararlar alabilecek nitelikli bir yerel kesim olmasının önünü açmaktadır (Başkurt vd., 2014: 105).

POSTMODERN YERELLEŞME ÇERÇEVESİNDE YÖNETİŞİM VE KENT KONSEYLERİ

Yönetişim; vatandaşların ortak karar alma, hizmet uyumu, kaynak tahsisi, dengeli ve sürdürülebilir kalkınma vb. menfaatlerinde, çeşitli sorumluluklarında ve problemlerin çözümünde araç olarak kullanılan yönetim biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Yöneten-yönetilen dikotomisinin karşılıklı bağımlılık bilinci ile hareketi ve diyalog kültürü doğrultusunda dönüşümü ifade eden yönetişim, toplumsal yönetimin siyasi, iktisadi ve idari boyutunu da açıklamaktadır (Akatay ve Harman, 2014: 356). Nitekim yönetişim; postmodern kamu yönetimi yaklaşımı çerçevesinde neo-liberal fikirlerin bilgi toplumuna geçişte sağduyusuna ve önemine işaret etmektedir. Küreselleşmenin ve bilgi toplumuna geçişin gerekliliklerini yerine getirebilme arzusu ile postmodernizm ve yeniden yönetimselleşme çerçevesinde vatandaş odaklı ilkeselliğinin bütünleştirilebilme çabası olarak da dikkat çekmektedir.

Konu ile ilgili yerel yönetişim ise; yerel düzeyde toplu eylem ve işlemlerin formüle edilmesi ve yürütülmesini ifade eder. Bununla birlikte yerel resmi kurumların ve merkezi hiyerarşinin; resmi olmayan normlar, topluluk, örgütler ve tanımlanan diğer ağlar ile birlikte vatandaş-vatandaş ve vatandaş-devlet ilişkisinde bütün olarak hareketini ve karar alımını ifade eder. Bu yönüyle de dinamik ve sistematik bir süreci işaret eder. Yalnızca hizmetin yürütülmesi ve etkin bir kaynak tahsisi amacı taşımaz, aynı zamanda yerleşiklerin hak ve hürriyetlerinin korunmasında sivil diyalog ve demokratik katılım gibi unsurları ön plana çıkarmaktadır (Shah ve Shah, 2006). Yerel yönetişimde öne çıkan temel kurumsal mekanizma yerel yönetimler iken; temel kavramlar da katılım, temsil ve sivil toplumdur (Yılmaz ve Telsaç, 2021: 246).

Yerel yönetimler, demokrasi ve katılım aracı olarak, insanın özgürleşebilmesinde, halkın katılımının sağlanabilmesinde, demokrasinin yaşatılabilmesinde ve bunlara bağlı olarak etkin bir karar ve eylem mekanizması oluşturulmasında birincil kaynaklardır. Yerel yönetimlerde halkın katılımı merkeze göre daha yoğun, doğrudan ve etkilidir. Bu kapsamda öne çıkan grup ise sivil toplumdur (Kaypak, 2012: 176; Yılmaz vd., 2021: 2300; Doğan ve Kalkışım, 2015). Postmodern kamu yönetimine geçişle birlikte güçlü bir merkezi yönetim anlayışı yerini katılımcılık, esnek ve şeffaflık, hesap verebilirlik gibi ilkeler etrafında yerelliğe ve ortak hareket anlayışına bırakmıştır. Sivil toplum da devlet baki kalmak kaydıyla onun tahakkümünden toplumu arındıran alternatif bir örgütlenme biçimidir.

Postmodern yerleşme çerçevesinde kent konseyleri; yerel yönetimlerde sivil toplumun gücünün ve etkinliğinin artırılabilmesi içinde çeşitli organizasyonlar olarak ortaya koyulmuştur. Klasik yönetim anlayışının temel ilkelerinin yerini alan katılım ve çok aktörlü ortaklık, söz konusu anlayışın hayata geçirilebilmesi için en etkin ve geniş tabanlı organizasyon olan kent konseylerini yerelde hükümet dışı en önemli yapılanmalar olarak ortaya koyulmasına katkı sağlamıştır. Yerel demokrasinin güçlendirilmesini ve halkın kesintisiz olarak katılımı yaklaşımını benimseyen postmodern kamu yönetimi, yönetim ve demokrasi değerlerinin müzakere ortamını doğuracağı gerçeğinden hareketle sivil topluma ve dolayısıyla bu reformu temsil eden en önemli mekanizmalar olarak kent konseylerini içermektedir (Şahnagil, 2019: 1152).

TÜRKİYE'DE POSTMODERN KAMU YÖNETİMİ BAĞLAMINDA YEREL KATILIM-YEREL DEMOKRASİ İLİŞKİSİ ÜZERİNE KENT KONSEYLERİ ANALİZİ

Türkiye'de Postmodern Kamu Yönetimi Dönüşümü ve Kent Konseylerinin Yeri/Önemi

Türkiye'de 1980 sonrası dönemde; ekonomide neo-liberal politikaların benimsenmeye başlanması, AB'ye giriş sürecinde yönetsel bütünlük ve uyum sağlanması, kamuda etkin ve verimli kaynak tahsisinin sağlanması ve geleneksel yönetim argümanlarının eksikliklerini gidermek gibi amaçlar çerçevesinde bir dönüşüm görülmeye başlanmıştır. Ülke olarak geleneksel yönetim anlayışındaki bürokratik, hiyerarşik ve mevzuatçı katı yönetim ve yürütme yaklaşımı gibi unsurlar, hem yöneticilerde hem de yönetilen olarak halkta pasifliğe, hantallığa ve verimsizliğe neden olmaktadır. Hem küresel gelişmelere ayak uydurmak hem bölgesel bir kazanım (AB) elde etmek hem de ulusun bütünü için sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi kalkınmayı bütünleşik bir anlayışla gerçekleştirmek için bürokratik yapılanmanın engelleri, verimsizlikleri, sınırlı ve katı yapısı silinmeye başlanmıştır. Bu çerçevede Türkiye'de de benimsenmeye başlayan postmodern kamu yönetimi yaklaşımı 1990'lara gelince daha ilkesel ve bütüncül olarak Türk kamu yönetim anlayışına yavaş yavaş entegre edilmeye başlanmıştır. Yerleşme ve demokrasi eğilimlerinin yoğun olarak hissedildiği bu dönemde ülkeler; merkez-yerel ilişkisini daha sağlam bir zeminde yeniden oluşturacak dengenin yeni yönetim anlayışını pekiştireceğini öngörmüşlerdir (Çevikbaş, 2012: 40-41).

Postmodernizm fikrinin kamu yönetimi reformuna uzandığı yolda ve yönetim anlayışının evrimsel periyodu göz önüne alındığında katılımcılığın, insan haklarının ve demokrasinin önemi açık bir şekilde görülmektedir (Göçoğlu ve Gündüz, 2020). Türkiye'de yerel yönetimlere ilişkin 2004-2005 yıllarında yapılan yasal düzenlemeler içerisinde yer alan ve postmodern fikirlere ve çağdaş kriterlere göre uyarlanan belediye kanunu da; katılımcı, insan hak ve özgürlüklerine önem veren ve demokratik ilkeler etrafında bütünleşmiş ve buna yönelik çeşitli yenilikleri içinde barındırmıştır. Yerleşme bağlantılı ve postmodern fikir esaslı olarak belediye birimi; içerisinde katılımcılığı ve doğrudan demokrasi aracı olarak kent konseylerini barındırmaktadır. Kent konseyleri, 1980'den itibaren gelişen idari reform anlayışının 1990'larda uluslararası çalışmalar neticesinde öngörülmüş ve hayata geçirilmiş önemli bir mekanizmadır. Türkiye'de önce 1996 Habitat II ardından 5393 sayılı Belediye Kanunu ve nihayetinde 2006'da Kent Konseyleri Yönetmeliği ile postmodern kültürde önemli bir yere sahip uygulama, karar alma, ortaklık, uzlaşma, diyalog, bütünleşiklik gibi değerlemelerin odak noktası haline gelmiştir. Kent konseyleri, postmodern yaklaşımın kamu yönetimi entegrasyonunda, kent düzeyinde ortak karar alma ve müzakere araçları olarak tüm paydaşların katılımı ile oluşturulan uygulama alanlarıdır. Sosyal hizmetlerin giderilmesinde ve yeniden yapılanma sürecine giren kamu yönetiminde yerel aktörlerin ve paydaşların desteklerinin kazanılmasında önemli bir yer edinen kent konseyleri, özellikle kadın, çocuk ve engellilerin toplumsal ve yönetsel aidiyeti kazanmalarına da katkı sağlamaktadır (Kalaycı ve Akın, 2021: 194; Zeren, 2017).

Türkiye'de Kent Konseyi Örnekleri ve Bazı Özellikleri

Aşağıda; dar boyutuyla bilgi toplumuna geçiş ve teknolojik gelişmeler ile birlikte artan nüfus ihtiyaçları ve bunu karşılayacak olan hizmetlerin yetersiz oluşunun neticesi olarak ortaya çıkan postmodern kamu yönetimi

anlayışının, küreselleşme temalı geniş çerçevesinde yerleşme-katılım-yönetişim ilişkisi ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda ortaya çıkan yerel katılım örneği olan kent konseylerinin yapısal ve işlevsel değerlendirmeleri yapılacak olup, İzmir, Antalya, Eskişehir, Balıkesir, Şanlıurfa, Erzurum ve Trabzon büyükşehirleri özelinde, bu fonksiyonelliğin analizi yapılacaktır. Bu analiz ile kent konseylerinin postmodern kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde mevzuata ve vizyona uygun olarak gelişme gösterip göstermediği, uygulamada yaşanan olumlu-olumsuz görünüm ve yerel demokrasi ölçütleri ile bütünleşikliği kapsamında değerlendirme yapılacaktır.

İzmir Kent Konseyi

08/10/2006 tarihli Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 10. maddesine dayanılarak yasal olarak 08/06/2010 tarihinde kurulmuş olan İzmir Kent Konseyi; merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin yanında üniversite temsilcilerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin, insan hak ve sorumlulukları bilincine sahip her sivil toplum örgütü üyesinin ve İzmir'de yaşayan sosyal sorumlu her gönüllünün ortaklığını barındıran katılımcı ve demokratik bir sivil oluşumdur. Kent konseyi yönetmeliği çerçevesinde belirli amaçlara özgülenen İzmir Kent Konseyi, esas olarak; "İzmir'in ortak aklı, uzlaşma merkezi, birlikte çalışma, eylemde gücü olmayı" amaçlayan bir misyona sahiptir (İzmir Kent Konseyi, 2022a). İzmir kent konseyi; başkan, yürütme kurulu ve genel sekreterlik dışında çalışma grupları ve engelli, çocuk, gençlik, kadın, tarım, ekoloji ve muhtarlar meclislerinden oluşmaktadır (İzmir Kent Konseyi, 2022b).

Sürdürülebilir bir kent yaklaşımının esas alındığı yapılanma içerisinde var olan İzmir Kent Konseyi, genel olarak bu anlayış çerçevesinde İzmir özelinde belirtilen engeller ve eksikliklere rağmen daha çok vatandaşın bilinçlendirilmesine ve eğitilmesine yönelik olmak üzere yönergede belirtilen alanlarda faaliyet yürütmekte, etkinlikler, projeler üretmektedir. Küreselleşme eğilimli bir faaliyet alanı çizen kent konseyi yoğunlukla büyükşehir belediyesi gündemine bağlı olarak çalışmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2020). Postmodern kamu yönetimi yaklaşımını esas alan bir örgütlenme düzeyi olarak yönetişim yaklaşımı çerçevesinde ve İzmir özelinde kısmı dahi olsa etkinlik ve verimlilik sağlamaktadır.

Antalya Kent Konseyi

YG 21 projesi kapsamında 03/03/1997 tarihinde kurulan ve aktif olarak faaliyetlerini yürüten Antalya Kent Konseyi, kentin sorunlarını öncelikli olarak ele alan YG 21 kapsamında; kenti ve kentlileri 21. Yüzyıla ortaklık anlayışı içinde hazırlayan ve geliştirmeyi amaçlayan bir yapıya sahiptir. Yapısal çalışmalar ile sürdürülebilir bir kent profilinin kalkınma, demokrasi, katılım gibi değerler etrafında şekillendirilmesi amaçlanmaktadır (Antalya Kent Konseyi, 2022).

Antalya Kent Konseyi'nin konsey katılım sürecini etkileyecek gelişmelere örnek olarak iletişim, medya ve tanıtım konularındaki ortalama üzeri performansı verilebilir (Atvur, 2009). Gelişen teknolojik yenilikler ve iletişim tekniklerine paralel olarak diyaloga dayalı kültürünü demokratik araçlarla birleştiren konsey, başta kendi web sitesi olmak üzere yerel basında da etkili bir görünüm sergilemektedir. Kurumsal ve şeffaf bir siteye sahip konsey, basınla olan ilişkileri kapsamında kent sorunlarına dikkat çekme ve kamuoyunun bilgisine sunma amacıyla yerel düzeyde etkin bir profile sahiptir. Konsey etkinliklerinin duyurulması ve farkındalık yaratma amacıyla bu kanalları kullanan konsey vatandaşın ilgisini çekme konusunda sağlam ve iyi bir nitelik barındırmaktadır. Ancak temel problem, vatandaşın bu konuya karşı duyarlılığıdır. Konseyin vatandaş algısına yönelik son çalışması 2012 yılında gerçekleştirilmiş ve geçen 10 yılda konsey çalışmalarının yönünü belirleyecek bir araştırma yapılmamıştır.

Şanlıurfa Kent Konseyi

Şanlıurfa Kent Konseyi, “Kendimiz İçin Değil Kentimiz İçin” sloganıyla 2005 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. Maddesine dayanılarak YG 21 kapsamında kurulmuştur. Yürütme kurulu doğal üyeler dışında 20 asil ve 20 yedek üyenin gizli oy açık sayım esaslarıncı, seçim ile belirlenir. Şanlıurfa Kent Konseyi meclisleri 12 asıl, 12 yedek üye ile temsil olunur. Çalışma grupları, kent konseyi yürütme kurulunun uygun görüşü ve en az beş kişiden oluşur. Genel sekreter belediye başkanının uygun gördüğü üç aday arasından yürütme kurulunca seçilir. Şanlıurfa Kent Konseyi Yönergesi’ndeki görevlerin yerine getirilmesini gözetir ve konsey yürütme kurulu ve başkanına karşı sorumludur. Kent konseyi hizmet ve çalışmaları belediyece önerilen görevlilerce yürütülür. Bu görevliler ise konsey genel sekterine bağlıdır. Kent konseyi amaç ve hedeflerine yönelik ilgili kurumlarla proje işbirliği ve ortaklık yapabilir (Şanlıurfa Kent Konseyi, 2022).

Genel profile bakıldığında katılımcı sayısının düşük kaldığı ancak mevcut üye ve deneyim ile farkındalık ve bilinç düzeyi boyutunda ciddi gelişmeler sağladığı ve kente değer kattığı gözlemlenmiştir.

Şanlıurfa Kent Konseyi, gençlere yönelik olarak kent yaşamının her alanında etkinlik, kent sorunlarının ve çözümlerinin belirlenmesi ve kentin daha yaşanabilir bir hale getirilmesi hedefleri çerçevesinde “gençlik buluşmaları” kapsamında etkinlikler düzenlemiş, gençlerin fikirlerinin önemine işaret etmiştir. Ayrıca kentlilik bilincinin ve aidiyet duygusunun kozmopolit bir şehir olan bu kentte nasıl sağlanması gerektiği üzerine önerileri katılımcı, özgürlükçü, çok yönlü ve dayanışmacı bir anlayış ile dikkate almıştır.

Şanlıurfa Kent Konseyi, genel itibarıyla belirtilen çalışma ilkeleri ve yönergesi kapsamında yönetim anlayışının geliştirilmesi katılım ve demokrasi bilincinin artırılması ile çok ortaklı ve çok aktörlü bir yönetim anlayışının varlığı hususunda temsil oranı nispetinde eksik kalmıştır. Ayrıca katılımcı diğer ortaklara dair konsey sitesinde ve faaliyet raporlarında herhangi bir bilgiye yer verilmemesi, bu kesimin temsilinin değerlendirilmesini de imkânsız hale getirmektedir.

Balıkesir Kent Konseyi

23/07/2019 tarihinde “Şehir Birleştirir” sloganıyla Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası’nın 58. Maddesi, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu’nun 7/v maddesi, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76.maddesi, Kent Konseyi Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinin, “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi” kararının ve “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulamaya Geçirilmesi Projesi” kararının dayanak olduğu platformu ifade etmektedir (Balıkesir Kent Konseyi, 2022: 1).

Genel itibarıyla Balıkesir Kent Konseyi, üzerinde sıkça durulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma, çevre, imar ve restorasyon ile sosyo-kültürel gelişim ve bilinç konularında hem teorik hem de pratik düzeyde kente ciddi kazanımlar sağlamıştır. Bahsi edilen diğer alanlarda projelendirme ve uygulama düzeyinde üretkenlik yetersiz de olsa bilinç ve farkındalık artırıcı, eğitsel çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Basın ile ilişkiler kapsamında da işbirliğini esas alan bir yaklaşım sergileyen kent konseyi, etkinlik, verimlilik, şeffaflık, hesap verebilirlik, etiklik, yerellik, katılımcılık vb. değerleri de benimseyen ve çalışmalarına yanıştan bir görünüm barındırmaktadır. Balıkesir Kent Konseyi, dijital ortamı da (web sitesi vb.) etkin olarak kullanabilmektedir.

Şeffaf bir yönetim anlayışı çerçevesinde kent değerlerine katkı sağlayan ve Türkiye ortalaması üzerinde bir performans sergileyen kent konseyi örneklerindedir.

Eskişehir Kent Konseyi

YG 21 kapsamında 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2006 tarihli Kent Konseyi Yönetmeliği etrafında şekillenen ve “Şehir Birleştirir” sloganıyla 2009’dan itibaren faal bir biçimde çalışmalarını yürüten Eskişehir

Kent Konseyi; Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Kent Konseyi Başkanı ve Genel Sekreteri ile meclisler ve çalışma gruplarından oluşmaktadır. Meclisler; Kadın ve Mahalle Meclisi'nden oluşmaktadır (Eskişehir Kent Konseyi, 2022).

Çalışma ilkeleri kapsamında eşitlikçi ve şeffaf bir anlayış yönelimi olan Eskişehir Kent Konseyi, mevcut veriler ışığında ve yürüttüğü faaliyetler kapsamında eşitlikçi ve çok aktörlü bir bilince sahip olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Kadın meclisi bünyesinde yürütülen faaliyetler, kadınların da kent yönetiminde ve toplumsal yaşamda etkinliklerinin artırılması yönünde eşitlikçi olduğuna işaret etmektedir. Ancak kent konseyinin sadece cinsiyet yönelimli bir eşitlikçiliğe değil aynı zamanda dil, din, ırk, kültür, eğitim vb. özelliklerde de eşitlikçi ve katılımcı bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Halkın daha çok paydaş ile temsilinin önemsendiği bu organizasyonda, toplumun tümünü kapsayacak bir katılım ve yönetişim anlayışının varlığından söz edilememektedir.

Katılım konusunda dönemler itibariyle farklılık olsa da genel kanı yıldan yıla artan (2020-2021 hariç) çalışmalar ve deneyimler çerçevesinde olumlu yöndedir (Akman, 2018).

Erzurum Kent Konseyi

2006 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde “açıklık ve şeffaflık, görünürlük, hesap verebilirlik, katılımın farklı ölçeklerine ilişkin ve kent konseyine ilişkin farkındalık, kurumsallaşma, paydaşlar arası ve paydaşlarla ve sonuç odaklı etkileşim, sosyal fayda, tarafsızlık, yaygın etki ve yenilikçi” ilkeler etrafında aktif şekilde faaliyetler yürüten katılımcı demokratik anlayışın ürünü olarak kurulmuştur (Erzurum Kent Konseyi, 2021).

Kent konseyi, kent sınırları öncelikli olmak üzere diğer kent konseyleri de esas alındığında engellilere yönelik çalışmalarda ve kentin değerleri, avantajları ve varlıklarının korunması konusunda oluşturduğu öneriler dikkate alındığında öncü bir konumdadır. Yaşam standartlarının artırılması ve sürdürülebilir bir kent profilinin oluşturulmasında kente pozitif yönlü bir katkı sağlamıştır.

Küresel ve yenilikçi yaklaşımlar çerçevesinde çalışma grupları oluşturan kent konseyleri, hayata geçirilen faaliyetler kapsamında üretkenlik konusunda yetersiz olarak görülmektedir. Bunun yanında küresel bir problem haline gelen ve başta yerel düzeyde olmak üzere ulusun bütünü kapsayan çevre ve enerji konusunda yalnızca eğitsel düzeyde olmak üzere etkinlikler yapan bu gruplar, projelendirme ve uygulama düzeyinde verimlilikten uzak bir konumdadır. Vatandaşın bilinçlenmesine ve kent olarak yerel düzeyde farkındalık yaratılmasına sınırlı düzeyde katkı sağlayan kent konseyi, çalışma ilkeleri ve vizyon çerçevesinde sürdürülebilir kent çevresi yaklaşımından uzak bir performans sergilemektedir. Daha çok vatandaşın sosyo-kültürel yaşamına ve yerel düzeydeki sorunlarına eğilim gösteren kent konseyi, postmodern çağın gereklilikleri kapsamında küresel öncelikleri göz ardı etmiştir. Uluslararası gelişmeler ve ülke koşulları göz önüne alındığında çalışma yönergesi kapsamında sosyal yardımlaşma ve dayanışma, yoksulluğu azaltıcı politikalar, katılım, kente sahip çıkma, hemşerilik, yerindenlik, ortak akıl oluşturma ve sonuç odaklı bir yaklaşımı esas alan ilkeler etrafında sürdürülebilir bir gelişim sağlayan ve kente değer katan kent konseyi; çevreye duyarlılık, yerel kalkınma, şeffaflık, hesap sorma, hesap verme, hemşerilik bilinci oluşturma, kentin hak ve hukukun korunması ile yenilikçi ilkeler etrafında eksik olarak değerlendirilebilecek düzeyde sınırlı katkı sağlamıştır. Nihai olarak Erzurum Kent Konseyi, çalışma yönergesi kapsamında konsey vizyonunun ve misyonunun birer parçası olan bu ilkeler etrafında orta-yüksek düzeyde paralellik ve performans göstermiştir. Yerel ölçekte kente pozitif katkılar sağlamıştır.

Trabzon Kent Konseyi

Trabzon Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nun 2021 yılı kapsamında yaptığı 11'i çevrimiçi olmak üzere toplam 27 toplantısı mevcuttur. Bu toplantıların tamamında kararlar "oybirliği" ile alınmıştır (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2021: 122). Buradan anlaşılacak olan ise çok aktörlü bir yapıya sahip kent konseyinin etkili bir biçimde diyalog kültürünü esas alan ve iletişimi geliştirmeyi amaçlayan uzlaşma makamı olmasıdır. Oybirliği ile alınan kararlar mevcut potansiyelde Trabzon Kent Konseyi'ni siyaset-üstü bir yapılanma olarak tanımlayabilmektedir. Demokratik bir örgütlenme düzeyi olarak genellikle kent profiline uygun çalışma alanlarına ve faaliyetlerine sahip kent konseyi, yönetim yaklaşımı ve üretkenlik konusunda eksiklikler barındırır da gelişime ve yeniliklere açık bir yapılanma olarak değerlendirilmektedir.

Katılımcılığın kent konseyinin her düzeyinde artırılması hem çalışmaların üretkenliğini hem de etkinlik ve verimliliğini doğru yönde etkileyecektir. Bu kapsamda Trabzon kent konseyinin aktif halde var olan her örgüt düzeyinden somut çıktı beklenilmektedir. Kentin sürdürülebilirliği ve kalkınması için katılımcı sayısının, kent konseyinin bilinirliğinin, çok aktörlü yaklaşımın ve bu konulara ilişkin bilincin artırılması gerekmektedir (Erdoğan, 2018).

Postmodern Kamu Yönetimi Çerçevesinde Kent Konseyi Yapılanmaları İle İlgili Genel Değerlendirme

İkinci Dünya Savaşı sonrası küresel ilişkilerde meydana gelen yapısal dönüşümler geleneksel yönetim anlayışının geçerliliğini yitirmesine; yenilikçi ve karşılıklı etkileşime dayalı postmodern bir sürecin başlamasına sebep olmuştur. Özellikle 1980 sonrası hızla dönüşen ve gelişen kamu yönetimi, postmodern ilkeler etrafında adem-i merkezîyetçi, esnek, şeffaf, hesap verebilir, piyasa odaklı, demokratik, katılımcı, etik ve vatandaş odaklı bir yapıya kavuşmuştur (Doğan, 2016: 82).

Postmodern kamu yönetimi yaklaşımı kapsamında ortaya çıkan yerinden yönetimleşme adımları ise yönetim yaklaşımını esas alacak; demokratik ve katılım ilkeleri kapsamında mevcut karar verme düzenini bütünü ile tabana indirmenin, hizmet kalitesini artırmanın, kaynak tahsisinde ve bölüşümünde etkinliğin ve verimliliğin, yönetsel bütün süreçlerde şeffaflığın ve hesap verebilirliğin yerine getirilmesine olanak sağlamıştır.

Daha önce kabul görmeyen sivil toplumu katılım sürecine dahil edecek yönetim yaklaşımı, bu ilkeler etrafında diyalog, işbirliği, müzakere ve uzlaşma kültürünün de gelişmesine doğrudan katkı sağlamıştır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışının katı hiyerarşik bürokratik yapılanmasının olumsuzluklarını gidermek ve vatandaş odaklı bir anlayışla sorunların ve ihtiyaçların tam anlamıyla belirlenebilmesi ve giderilebilmesi için ortaya atılan bu yaklaşım, esasında, küreselleşme çabaları karşılığında yerel bir nitelik kazanan yerel katılım olgusu etrafında şekillenmiştir (Özer vd., 2012: 250).

Kamu yönetiminde yaşanan reformist yaklaşımların yerel düzeye aktarılmasının, 21. yüzyıla girerken ulusların sürdürülebilirlik yaklaşımları çerçevesinde ele aldığı kent, çevre, toplum ve ekonomi başlıkları ile doğrudan bağlantısı bulunmaktadır. Bu kapsamda yerelden başlayacak sürdürülebilir kalkınma hareketlerinin ulusun hatta küresel dünyanın tamamına yayılabileceği hedeflenmektedir. Bu nedenle yönetim anlayışı, yerel yönetimlerde vatandaşın haklarına, yönetimde bulunmasına, hizmetlerin, ihtiyaçların ve sorunların belirlenmesine, çevrenin korunmasına ve geliştirilmesine, denetim yetkisi kapsamında yöneten ile ilişkisine, vatandaşın yereldeki bütüncül konumuna önem vermektedir.

Yerel düzeyde yöneten-yönetilen ikilemini ortadan kaldıran ve egemen olanın yönetim işi içinde olmasını öngören yerel yönetim yaklaşımı, bu kapsamda çok aktörlü ve çok yönlü olarak siyasa yapım sürecinin bütünlük olarak işlerlik kazanmasını amaçlamaktadır. Çok aktörlü bir siyasa sürecinin etkin, verimli, denetime açık, hesap verebilir, demokratik ve vatandaş odaklı olması beklenmektedir (Özkan, 2017). Yerel yönetim yaklaşımı kapsamında da bu ilkelerin hayata geçirilmesi; kentlerin ve vatandaşların sürdürülebilir

bir geleceğin paydaşı olabilmelerini ve kendi sorunlarına çözüm bulabilecek yönetsel birer aktör olabilmelerini sağlayan mekanizma olarak kent konseyleri fikrini ortaya çıkarmıştır.

YG 21 kapsamında Türkiye’de de faaliyet alanına sahip olan kent konseyleri; yerel katılım ve yerel demokrasi ilkeleri etrafında yönetim yaklaşımının birer yansıması olarak hayata geçirilmiş, yerel düzeyde faaliyet alanı bulmuş, sivil halkı kamu ve özel kesim dışında yönetim sürecine dahil etmiş, çok aktörlü, paydaşlı, esnek ve yerinden yönetimi bir anlayışa sahip örgütlenmelerdir. Türkiye’de daha çok danışma organı niteliğindeki kent konseyleri yerel yönetimlerde belediye bünyesinde yapılaşmış fonksiyonel birer katılım kanalıdır. Müzakereci demokrasinin ve ortak aklın işlerlik kazanmasında en önemli araçtır (Şen, 2012: 4606).

Merkez, yerel ve vatandaş arası iletişim köprüsünü kuran kent konseyleri nitelik artışı ile birlikte makul geri dönüşler ve karşılıkların bulunmasına olanak sağlamaktadır. Hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin vatandaşlara yönelik faaliyetlerini daha akılcı, mantıklı ve kabul edilebilir bir şekilde sunmalarına ve merkez-vatandaş ve yerel-vatandaş ilişkisinin daima canlı tutulabilmesine önemli bir fırsat olmaktadır. Aynı zamanda vatandaşın istekleri, düşünceleri ve önerileri çerçevesinde faaliyetlerin yürütülmesine, yönetsel deneyim kazanmasına, bilinç ve farkındalık düzeyinin artmasına katkı sağlamaktadır (Deniz, 2013: 396).

Kent konseyi yapılanmaları, belediye kanunu ve kent konseyi yönetmeliği çerçevesinde temel olarak şunları amaçlamaktadır; Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımı çerçevesinde kentlerin sürdürülebilir kalkınmasını, çevreye olan duyarlılıklarının artırılmasını, sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürünün geliştirilmesini, hemşerilik bilincinin ve kent vizyonunun geliştirilmesini, kentin hak ve hukukunun korunmasını, ortak yaşam ve ortak akıl bilincinin geliştirilmesini kent kimliği ve etkinlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, hesap sorma ve yerindelik ilkeleri etrafında sağlamayı amaçlamaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 76).

Kent kimliğinin ve kent yaşamının kent konseyi düzeyinde ortaya çıkarılabilmesi, faaliyet ve ilkeler etrafında bütünleşik olarak değerlendirilebilmesi, katılımcı ve demokrasi kültürünün benimsenme ve benimsetilme düzeyinin anlaşılabilmesi, etkinlik, verimlilik ve üretkenlik seviyelerinin belirlenmesi vb. amaçlar kapsamında ifade edilen il kent konseyleri de bu amaçlara özgülenmiş ve bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Postmodern kamu yönetimi anlayışı, yönetim, yerel katılım ve yerel demokrasi ilkeleri etrafında ortaya koyulan il kent konseylerine dair genel değerlendirme şöyle yapılmaktadır; Türkiye kapsamında ele alınan 7 büyükşehir kent konseyi genel itibarıyla belediye kanunu ve kent konseyi yönetmeliği ile paralellik göstermektedir. Aynı zamanda kısmi olarak kendi çalışma yönergeleri ile aynı doğrultudadır. Zaman zaman eksiklikler görülmekle birlikte ele alınan kent konseyleri yerel demokrasinin ve yerel katılımın geliştirilebilmesi için avantajlı bir konumdadır. Bölgesel olarak ele alınan kent konseyleri bölge esaslı olarak çalışma alanları ve örgütlenme düzeyleri ile farklılık göstermektedir. Bu kapsamda ülkenin Ege, Akdeniz, Marmara ve Karadeniz Bölgesi toplumsal cinsiyet eşitliğine, batı turizmine, çevre, ulaşım ve afetlere yönelik faaliyetlere ağırlık verdiği görülmekte iken Doğu ve Güneydoğu Bölgesi; sosyo-kültürel gelişime, imar, çevre ve doğu turizmine ağırlık vermektedir.

Kentlilik ve hemşeri bilincinin oluşturulmasında genel itibarıyla eksiklikler bulunmaktadır. Bunun yanında sürdürülebilir bir kent oluşumuna faaliyetleri kapsamında sınırlı düzeyde katkı sağlamaktadırlar. Çevrenin korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyet alanlarında da, bütün kent konseylerinin faaliyet gösterdiği ve bu kapsamda yerel düzeyde katılımcılığın yansıtıldığı görülmektedir.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürünün geliştirilmesine yönelik bilinç ve farkındalık düzeyini artırıcı faaliyetlerin bütün kent konseylerinin temel amaçları arasında yer aldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca diyalog ve uzlaşma kültürü benimsenmiş, ortak akıl üzerinde mutabık kalınmıştır. Yerel demokrasinin güçlendirilmesi adına toplumsal paydaşların kent konseyi bünyesinde katılım göstermelerini öngörmüş ancak sayı bakımından ciddi eksiklikler göstermişlerdir. Bunun nedeni olarak siyaset-üstü bir mekanizma olarak varlığını sürdüren kent konseylerinin, vatandaş tarafından siyasi ve bürokratik engellerle kısıtlandığının düşünülmesi gelmektedir. Ayrıca kent konseyinin bölgesel farklılıklar da esas alınarak tanınırlığının ve benimsenmesinin yeterli düzeyde olmaması da belirgin bir sebep olarak göze çarpmaktadır.

İncelenen kent konseylerinin tamamında çalışma ilkeleri göz önüne alındığında yönetim anlayışının yansımaları olarak çok aktörlü ve çok yönlü bir yaklaşımın esas alındığı söylenebilmektedir. Ancak şeffaf bir yönetim anlayışının varlığı konusunda bazı kent konseyleri soyut bir niteliğe sahiptir. Gerek kent konseylerinin örgütsel yapısı gerekse katılımcı profiline ilişkin açıklamalarının, bilgi ve belgelerinin eksik olması çok paydaşlı bir anlayışı ilkesel olarak benimseyen kent konseylerini bu alanda tartışılabilir hale getirmektedir.

İncelenen kentlerin tamamı büyükşehir belediyesi olarak örgütlenmiştir. Bu kapsamda nüfusları da ülkenin diğer kentlerine kıyasla çok daha fazladır. Yani kent konseylerine katılımın ve temsilin çok daha fazla olması, kent bünyesinde genele hitap eden çalışmaların yapılması ve kentin bütüncül olarak kalkınmasına belirli oranda destek vermesi beklenmektedir. Ancak mevcut veriler ışığında bütün kent konseylerinin katılımcı sayısının yönergeleri ile paralel olduğu ancak kentin bütünü temsilinde yeterli kaldıkları tespit edilmiştir. Kent konseylerinin etkinlik ve verimlilikleri katılımcı, meclis ve çalışma grubu sayıları ile paralellik göstermektedir. Bunun yanında katılımcıların farklı kesimlerden oluşması ve ortak akıl bilincini oluşturan çok yönlü bir yaklaşımla faaliyetlere yansımaları üretkenlikte ciddi ilerlemeleri beraberinde getirmektedir. Kent konseylerinin buna yönelik örgütlenme düzeyleri incelendiğinde Trabzon Kent Konseyi dışında hiçbirinin bu farklılığı veri şeklinde ifade etmediği görülmektedir. Ancak ilkesel olarak tamamının ele aldığı ve buna yönelik çalışmaların yapıldığı gözlemlenmiştir.

Kent konseylerinin toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında ele aldığı düzenlemelere bakıldığında genel bir profilde ve kısmi düzeyde, İzmir dışında hiçbir kent konseyinin kadın temsili konusunda yeterli bir performans sergilemediği görülmüştür. İnsan hakları konusunda kadının yerinin ve öneminin tam olarak belirlenmediği, kadına yönelik bilinç düzeyinin hem kent konseyi düzeyinde hem de vatandaş düzeyinde eksik kaldığı görülmektedir.

İnsan hak ve özgürlüklerinin korunması hususunda kent konseylerinin tamamının eğitsel düzeyde çalışmalar yaptığı ancak bunun kentin bütününde yeterli düzeyde farkındalık yaratmadığı belirlenmiştir. Bu değerlendirmeyi açık hale getirecek dayanak ise; ele alınan hiçbir kent konseyinin bu eşitsizliği ve eksikliği giderecek üretkenlikte bulunmaması ve buna yönelik hiçbir kent konseyinin meclis ve çalışma grubu örgütlenme düzeyine sahip olmaması olarak belirlenmiştir. Belirli kent konseyleri bu alana yönelik eğitsel etkinlikler düzenlese de bu konu etkin ve verimli olmaktan uzaktır.

Kent konseylerinin bütünü incelendiğinde Türkiye’de danışma niteliğinde bir yapı olarak var olan bu birimlerin, yönetsel süreçlerde etkili olmasına karşın alınan kararların hayata geçirilmesinde ve kente yönelik sonuç doğurmasında eksikliği göze çarpmaktadır. Erzurum, Trabzon ve Antalya dışında ele alınan diğer hiçbir kent konseyinin tavsiye kararlarının (faaliyet raporları ve kurum sitesi verileri dikkate alındığında) belediyece ve yerel birimlerce dikkate alınmadığı ya da en azından buna yönelik bir girişimde bulunmadığı görülmüştür. Sayılan bu üç ilde kent konseyince değerlendirilip tavsiye niteliğine dönüştürülen kararları, belediye meclisince incelenmiş, değerlendirilmiş ve kabul edilerek hayata geçirilmiştir. Kent konseyinin işlevselliği açısından iyi bir performans gösteren bu kent konseyleri kuruluş amaçları ile de paralellik

göstermektedir. Ancak her ne kadar hayata geçirilen kararları olsa da beklenen üretkenlikten sayıca uzak bir konumdadırlar.

Belediye bünyesinde oluşturulan kent konseylerinin tamamı kent konseyi-belediye ilişkileri kapsamında belirli bir kademeye sahiptir. Ancak bu ilişkinin somut veriler ışığında hayata geçirilmesi hususunda belirtildiği üzere eksiklikler vardır. Merkez-vatandaş ve yerel-vatandaş ilişkisi arasında köprü vazifesi gören kent konseyleri, bu ilişkinin yansıtılması ve güvenin tazelenmesi adına verimlilikten uzak bir performansa sahiptir. Daha çok kent sorunlarına eğilen ve belediye ile çoğunlukla paralellik gösteren bu mekanizmalar, yöneten-yönetilen ilişkisini kaldırma boyutunda kısmi olarak etkinlik gösterebilmişlerdir.

Kent konseyleri kamu, özel ve sivil işbirliğine dayanan yönetim anlayışın yerel bir yansımasıdır. Ele alınan kent konseylerine bu açıdan bakıldığında belirgin ve şeffaf şekilde bu işbirliğini yansıtan tek kent konseyinin Trabzon olduğu görülmektedir. Kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin yönetmelik kapsamında oluşması gereken kişilerden meydana geldiği ve profiline ilişkin bilginin sağlandığı tek yer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent konseylerinin çoğunda faaliyetleri kapsamında dezavantajlı ve kırılgan gruplara yönelik eşitlikçi ve farkındalık düzeyini artırıcı faaliyetlerin mevcut olduğu görülmektedir. Ancak bu gruplar başta olmak üzere toplumun bütününde refah düzeyini artırıcı ve yoksulluğu azaltıcı eylemlerin, projelerin ve etkinliklerin eksik olduğu belirlenmiştir.

Kent konseylerinin genel profili incelendiğinde faaliyet alanlarının kentin öncelikli sorunlarına eğilim gösterdiği ancak bazısının da kendi belirlediği alanlarda çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Kent vizyonu çerçevesinde kentin öncelikli sorunlarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesinin önemine işaret edecek şekilde faaliyetler yürüten bu kent konseyleri genel olarak bu alanda belirli bir yetkinliğe sahiptir. Bu eğilim ise benimsenen şekilde ortak akıl çerçevesinde uzlaşa ve diyalog kültürü esas alınarak gerçekleştirilmektedir.

Kent konseylerinin örgütsel yapısı incelendiğinde nüfuslarına oranla temsil oranı, meclis ve çalışma gruplarının üye ve çeşitlilik sayısı, vatandaşın kent konseyi faaliyetlerine katılımı ve benimsenmesi yetersiz olarak saptanmıştır. Buna kapsamda da çalışma alanlarının çeşitliliği, çok yönlülüğü ve üretkenliği aynı doğrultuda paralellik göstermiştir.

Kent konseylerinin resmi olarak kuruluş tarihleri ve faaliyete başlama tarihleri değişkenlik göstermektedir. Özellikle bu konuya ilişkin ifade edilecek olan ise kuruluş tarihi ile kent konseyinin faaliyet etkinliklerinin paralellik göstermediğidir. Yani daha önce kurulan kent konseyi daha sonra kurulan kent konseyinden daha aktif veya daha üretken değildir. Kent konseylerinin kente yönelik verimlilikleri ve etkinlikleri tamamen çalışma ilkelerinin ve bilincinin benimsenmesi ve hayat geçirilmesi ile alakalıdır. Aynı zamanda bu üretkenlik kent konseylerinin belediye, kamu kurum kuruluş, STK, sendika, üniversite, odalar ve diğer paydaşlar ile olan işbirliğinin gelişmiş olmasına da bağlıdır.

Belediyenin ve diğer paydaşların verdiği desteğin çalışmaların etkinliğinde ve kent düzeyinde kattığı değerle belirleyici olduğu gözlemlenmiştir. Kent ve vatandaş odaklı yaklaşımla bütünleşik olarak ele alınan ve değerlendirilen konsey çalışmaları, destek ve karşılık bulduğu sürece verimli hale gelmektedir.

Kent konseylerinin faaliyetleri ve yapısal içerikleri incelendiğinde genel bir nitelikte kentin tamamına hitap edecek şekilde varlıklarını sürdürdüğünü ancak vatandaşın sorunları ve ihtiyaçlarını göz önüne alma konusunda eksikliklerin olduğu görülmüştür. Ayrıca kent konseyi bünyesinde oluşturulan proje sayısı ile verimlilik arasında mantıklı ve doğru yönlü bir ilişki kurulmuştur.

Postmodern kamu yönetiminin kent konseyleri bağlamında örgütsel özellikler ve ilkeleri etrafında değerlendirilmesi: Yeni kamu yönetiminin örgütsel özellikleri kapsamında;

- Yeni yönetim argümanlarının resmiyetin azaltıldığı, diyaloga dayalı, yatay ve düz kademeleşmeyi esas alan olarak ifade edildiği durumda kent konseylerinin yapısı incelendiğinde; diyalog ve uzlaşmacı kültür ile bütünleşik olduğu, resmiyetin azaltıldığı her kademe düzeyinde işbirliğinin ve ortak bir aklın oluşturulduğu görülmüştür.
- Kaynakların ve performansın bütünleşik yönetiminin gerçekleştirildiği alan olarak kent konseylerinin; örgüt düzeyinde kente dair sorunların çözülmesinde ve vatandaşların ihtiyaçlarının belirlenmesinde yönetim anlayışı çerçevesinde kamu, özel ve sivil aktörleri barındırdığı ve ilişkilendirdiği görülmüş, mevcut insan kaynağı esas alınarak kente yönelik sınırlı bir performans gösterdiği anlaşılmıştır. Kentte kaynakların etkin, adil ve verimli olarak bölüşülmesinde yeni kamu yönetimi anlayışıyla paralellik sağlanamamıştır.
- Bilgi ve tecrübenin idare etmede öncelikli kaynak olarak kullanıldığı (siyasi ve ideolojik fikirlerden bağımsız) bir alan olarak kent konseyleri; siyaset-üstü bir mekanizma olarak teorik boyutta var olmalarına karşın belediye ve diğer paydaşlar ile olan ilişkileri kapsamında politik bir nitelik de taşıdıkları, ancak yer alan katılımcılar ve aktörlerin bilgi, tecrübe ve bakış açılarından yararlanan, yönetsel süreçleri etkileme de öncelikli bir tavır benimseyen platformlar olarak algılanmaktadır.
- Geniş hareket alanının ve sorumluluğun olduğu, esnek çalışma vakitlerinin ve hiyerarşinin olduğu motive edici alan olarak kent konseyleri; yerel düzeyde kente dair tüm konuları ele alabilen, değerlendirebilen ve fikir üretebilen birer mekanizma oldukları, yetki ve sorumluluk paylaşımında katılımcı sayısı esas alınarak sınırlı eksik bir düzeyde faaliyet gösterdikleri, meclis-çalışma grupları ve yürütme kurulları çerçevesinde her düzeyde karar alıcı mekanizmaların varlığı ile esnek bir hiyerarşik yapı oluşturdukları görülmüştür.
- Takım çalışması ve girişimin prensip haline getirildiği, riskli ama faydacı, kaliteli alan olarak kent konseylerinin; işbirliğine ve ortak bir akla önem veren, girişim ruhuna sahip faydacı ama nitelik yönünden eksik oldukları anlaşılmıştır. Riskli bir yapılanma olarak görülme sebepleri ise bünyesinde buldukları partili belediye ile olan ilişkileri ve kendi örgütlenme düzeylerinde seçim aşamalarının belirsizliğidir.
- İletişim ve etkileşimin bütün alana yayıldığı, dostane, yardımsever ve iş bitirici çalışan ve yöneticilerin olduğu alan bağlamında kent konseyleri; diyalog ve uzlaşma kültüründen doğan iletişim ve etkileşimin her alana yayıldığı, çalışmaların dostane şekilde ortaklık ve takım arkadaşlığı çerçevesinde geliştiği, çalışmalar kapsamında sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya yüksek oranda önem veren ancak iş bitirici, sonuç odaklı ve uygulayıcı bir örgüt performansından uzak olduğu görülmektedir.

Postmodern kamu yönetimi ilkeleri çerçevesinde;

- Kamu yöneticisine geniş yetki ve sorumluluklar veren yeni kamu yönetimi anlayışı bağlamında kent konseylerinin; kamu, özel ve sivil bütünleşikliğine önem verdiği, kamuyu sadece birer paydaş olarak gören yaklaşımla benimsediğini ve bu kapsamda yetki ve sorumlulukların paylaşıldığı görülmüştür.
- Sonuç odaklı ve düzenleyici (hakim) misyon sahibi bir anlayış çerçevesinde kent konseylerinin; sonuç odaklı üretkenlikten çok bireysel ve kolektif bilinci ve farkındalığı artırmanın sağlandığı, kendi örgüt düzeyinde düzenleyici (hakim) ancak kente dair böyle bir yetkisinin ve algısının olmadığı görülmüştür. Kent sorunlarına ve ihtiyaçlarına yönelik genellikle kabul edici ve benimseyici bir yaklaşıma sahip olduğu, buna paralel olarak da kamu kurumlarının işleyişi ile çalışma alanları arasında paralelliğin olduğu görülmüştür.
- Rekabetçi ve uzmanlaşma esaslı bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; rekabetçi bir algı oluşturmadıkları ve rekabetçiliğin getirmiş olduğu üretkenlikten uzak olduğu ancak bünyesinde barındırdığı katılımcılar çerçevesinde uzmanlaşmayı esas alan bir yaklaşımı benimsedikleri ve buna paralel olarak kent sorunlarına yönelik nitelikli araştırmalar yaptıkları görülmektedir. ancak bu araştırmalar çözüm üretmekten çok sorunun belirlenmesine ve tespit edilmesine yönelik olmuştur.
- Kamu hizmeti kaynaklarının kullanımında disiplinli ve özverili bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; incelenen kent konseyleri kapsamında tamamının kamu kaynaklarına ilişkin herhangi bir

tasarrufta bulunmadıkları ancak tavsiye niteliğinde kararlar alabildikleri görülmüştür. Bunun yanında kaynakların etkili, dengeli ve verimli tahsisi konusunda pasif oldukları belirlenmiştir.

- İşletmecî mantığın kamu yönetimi üzerinde pratikleştirilmesini öngören bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; nitelikli beşeri sermayenin oluşturulması ve böylelikle kentin sürdürülebilir bir anlayış ile geliştirilmesinin önünü açan eğitsel faaliyetleri bağlamında performans esaslı bir yaklaşıma sahip oldukları görülmüştür. Zira kent konseylerinin çalışma alanları çoğunlukla vatandaşın gelişimi ve bilinçlenmesi üzerinedir.
- Performans esaslı personel yönetim biçimine sahip bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; uzmanlaşma esaslı anlayışları bağlamında kent sorunlarının ve ihtiyaçlarının çözümü için konsey yapılanması içerisinde performans esaslı bir personel yönetiminden çok ihtiyaç üzere oluşturulan birimlerin varlığı dikkat çekmektedir. Katılımcının veya üyenin performansı dikkate alınmamakta, belirlenen alanlara yönelik meclis ve çalışma grupları oluşturulmaktadır.
- Çok aktörlü fonksiyonelliği benimseyen bir yaklaşım olarak kent konseylerinin; örgütsel yapılanmaları dikkate alındığında oluşumlarının temel aktörleri olan kamu, özel ve sivil paydaşların tamamının katılımını öngören bir anlayışı barındırmaktadırlar. Ancak bu durumun tespiti bazı kent konseyleri için mümkün olmamaktadır.
- Toplumsal gelişimi sağlamaya yönelik eğilime sahip bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; tamamının buna yönelik bir anlayışı benimsedikleri ve hayata geçirdikleri görülmektedir.
- Esnek, şeffaf, hesap verebilir ve etkin bir yönetim ve denetim mekanizması oluşturma amacı taşıyan bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; tamamının esnek bir yönetim sergilediği ancak çoğunluğunun şeffaf, hesap verebilir, hesap soran ve etkin bir düzeye erişemedikleri görülmektedir. Yönetim sürecine ilişkin yerel demokratik katılımcı anlayışı geliştiren bir yapı olmalarına karşın etkin bir denetim aracı olamadıkları anlaşılmıştır.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişime paralel politikalar ve hizmet sunumu gerçekleştirilmeyi amaçlayan bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; yenilikçi adımlara sahip ancak pratikte sonuç doğurmayan bir görünüme sahip olduğu görülmektedir. kent konseylerindeki katılımcı sayısının düşük olması ve faaliyet alanlarının (kendilerince) çoğunlukla sınırlandırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yeterince faydalanamadıkları ve bu alanın gelişimine yeterli düzeyde katkı sağlayamadıkları görülmüştür. İncelenen kent konseyleri arasında buna yönelik adımların sadece bir kent konseyince görüldüğü ancak sadece bilinç düzeyinin geliştirilmesine yönelik olduğu saptanmıştır. Politika ve hizmet sunumunda yetersiz olarak değerlendirilmektedir.
- Devletin görevini asli sorumluluklara kadar asgari düzeye indiren adem-i merkeziyetçi yönetim anlayışını benimseyen bir yaklaşım çerçevesinde kent konseylerinin; yerel düzeyde hem kente hem de vatandaşlara yönelik faaliyetler düzenledikleri, bunu çok aktörlü ve çok yönlü olarak gerçekleştirdikleri, merkezin hiyerarşisinden ayrı bir yapılanma olarak yerel düzeyde örgütlendikleri görülmüştür. Yerinden yönetim anlayışı çerçevesinde yönetişim yaklaşımı ile hem yönetsel süreçlere hem de hizmet sunumuna sınırlı düzeyde katkı sağlamışlardır. Merkeziyetçiliğin olumsuzluklarını engellemede önemli bir yapı olarak var olsalar da bunu nitelikli üretim çerçevesinde gerçekleştiremedikleri anlaşılmıştır. Tavsiye niteliğinde karar alıcı bir mekanizma olarak önerilerin hayata geçirilmesini birkaç kent dışında başaramamış örgütlenmelerdir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşme ve bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak gelişen postmodern kamu yönetimi anlayışının ortaya çıkardığı yönetişim yaklaşımı, çeşitli düzeylerde demokratik ve katılım değerlerini esas alan örgütlenme düzeyleri meydana getirmiştir. 1992 Rio Deklarasyonu'nun çıktısı olan Yerel Gündem 21 kapsamında dünyanın her yerinde yerel düzeyde faaliyet alanına kavuşan ve bu kapsamda oluşturulan kent konseyleri de yönetişim yaklaşımı çerçevesinde ortaya çıkan çok aktörlü bir yapılanmadır.

Yerel yönetimlerin yerel demokrasiyi güçlendireceği ve yönetsel ortaklığı sunacağı algısından hareketle ortaya koyulan şeffaflık, hesap verebilirlik, esneklik, yerindelik, katılım, özgürlük, denetime açıklık vb. postmodern ilkeler, kent konseylerinin oluşturulma sürecinde temel değerler olmuştur. Halkın halk tarafından yönetimini ifade eden demokrasi ile egemen olan halkın yönetsel süreçlere katılımını ifade eden katılım değerleri etrafında gelişen bu yapılanmalar, her alanda sürdürülebilir bir yaklaşımın hayata geçirilmesini ve benimsenmesini sağlayacak örgütlenmeler olarak görülmüştür.

Postmodern kamu yönetimi yaklaşımın esas aldığı bir diğer nokta da insan hak ve özgürlüklerinin benimsenmesi yoluyla gelişiminin sağlanmasıdır. Kent konseylerinin ise bu alanda mevcut bilincinin örgüt içerisinde var olduğu ancak kentin bütününe hitap edecek şekilde üretkenlikten uzak olduğu görülmektedir. İnsan hak ve özgürlüklerine yönelik meclis ve çalışma gruplarının eksikliği gözlemlenmektedir. Bu alanda yapılacak düzenlemeye öneri ise şu şekildedir; özellikle yürütme kurulu bünyesinde katılımcıların veya üyelerin en az birinin insan hakları hukuku kapsamında uzman; meclis ve çalışma grupları kapsamında ise öncelikle bu alana yönelik meclis veya çalışma grubunun oluşturulması daha sonrada bu kapsamda üyelerin en az birinin insan hakları konusunda eğitim almış, bilinçli ve ispat edilebilir şekilde başarı sağlamış olması gerekmektedir. Kent konseyi olarak insan hak ve özgürlükleri kapsamında ele alınacak ilk konu hak ve özgürlüklerin sınırlarının belirlenmesi daha sonra da buna yönelik çerçeve çalışmalar yapıp kentin öncelikli alanlarına dahil etmektir. Bu konuda kentin öncelikli yapıları haline getirilmelidirler.

Yerel düzeyde kamu, özel ve sivil işbirliğini, ortaklığını, ilişkisini ve etkileşimi savunan kent konseyleri, Türkiye’de özellikle 2000 sonrası dönemde uygulama alanı bulmuş ve 2005 sayılı 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanılarak yasal hale getirilmiştir. Türkiye’de yerel demokrasinin uygulama alanı olarak algılanan kent konseyleri, Postmodern kamu yönetimi anlayışının yönetsel süreçlere entegre edilmesinin doğal bir sonucu olarak görülmektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de kent konseyleri bu yedi kent konseyi özelinde; belirli konulara yoğunlaşmış, çok aktörlü ve katılımcı, demokrasi önemseyen, çoğunlukla bilinçlenme ve farkındalık üzerine çalışmalara sahip, pratik uygulamalar konusunda yetersiz, yönetsel süreçlerde sınırlı düzeyde etki sağlayan, hizmet ve kalitenin artırılmasında verimsiz, denetim aracı olmaktan uzak, şeffaflık ve hesap verebilirliği kısmi olarak yansıtan, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı önceleyen, uzlaşmacı, diyalog kültürünün ve ortaklık anlayışının gelişmesine katkı sunan ancak katılımcı kazanmakta etkili olamayan birer yapılanmalardır.

Kent konseylerinin mevcut genel değerlendirmeler neticesinde ilkesel eksikliklerine yönelik öneriler ise şu şekilde ifade edilebilir: Pratik düzeyde üretkenliği artırmak ve yönetsel süreçlerde etkinlik sağlayabilmek için, özellikle örgüt düzeyinde, aktörlere yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılması ve katılımcılar özelinde saha çalışmalarının artırılması gerekmektedir. Yine bu kapsamda kent konseyinin hem Postmodern Kamu Yönetimi hem de yönetim ilkeleri etrafında bütünleşikliği ve fonksiyonelliği açısından birer denetim aracı olmasını sağlayacak şeffaf ve hesap verebilir görünümünün faaliyetler düzeyinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Hesap iş ve eylemlerinin kamuoyuna duyurulması çerçevesinde etkinliği sağlayacak yasal düzenlemelerin hem Kent Konseyi Yönetmeliği hem de konsey yönergeleri kapsamında düzenlenmesine yönelik önerilerdir.

KAYNAKÇA

5393 Sayılı Belediye Kanunu. Resmi Gazete: Tarih: 13/7/2005 Sayı: 25874.

Akatay, A. ve Harman, S. (2014). *Sivil toplum kuruluşları: Yönetim, yönetişim ve gönüllülük*. Bursa: Ekin Yayıncılık.

Akman, Ç. (2018). Kent konseylerini yeniden düşünmek: Kent Konseyleri Birliği’ne üye olan kent konseyleri üzerinden bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 740-764.

- Antalya Kent Konseyi (2022). Kuruluş Amacı, Antalya Kent Konseyi, Erişim Tarihi: 17/11/2022, <http://antalyakentkonseyi.org.tr/kurulus-amaci>.
- Atvur, S. (2009). Yerel Gündem 21 ve çevre: Antalya Kent Konseyi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 231-241.
- Aydın, A. H. (2013). *Kamu yönetimine giriş: Temel konular yeni yaklaşımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Balıkesir Kent Konseyi (2022). Balıkesir Büyükşehir Kent Konseyi Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönergesi, Balıkesir.
- Başkurt, M., Zengin, E. ve Es, M. (2014). Yerel yönetimler ve yerel kalkınma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 95-124.
- Bozkurt, Ö., Ergun, T. ve Sezen, S. (2008). *Kamu yönetimi sözlüğü*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını.
- Çevikbaş, R. (2012). AB'ye uyum sürecinde Türk kamu yönetiminin dönüşümü. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 33-60.
- Çiçek, A. C. (2011). Neoliberalizmin YKY anlayışını meşrulaştırma aracı olarak "Yönetişim" ve Türkiye kamu yönetimi üzerine yansımaları. *Kamu yönetimi: Yönetim-siyaset ekseninde yeniden yapılanma*. (Editör: Atıl Cem Çiçek ve Yüksel Koçak), Ankara: SFS Grup yayınevi, 62-78.
- Deniz, T. (2013). Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve kent konseyleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 391-402.
- Doğan, K. C. (2016). Postmodern kamu yönetimi, yerel yönetimler ve katılım: Yerel yönetim odaklı bir yaklaşım. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 73-99.
- Doğan, K. C. ve Kalkışım, H. M. (2015). Türkiye'de yerel siyasete katılım açısından kent konseyleri: gümüşhane kent konseyi örneği. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 118-136.
- Doğan, K. C. ve Uğur, Ö. (2018). Avrupa Birliği'nin temel kuruluş mantığı çerçevesinde yerel yönetimler perspektifi: Fransa ve İngiltere örnekleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(30): 4521-4531.
- Erdoğan, O. (2018). Yerel yönetimlerde katılımcı mekanizmalar ve Trabzon büyükşehir belediyesi örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 4(2), 295-310.
- Erzurum Kent Konseyi (2021). Erzurum Kent Konseyi sunumu, Erişim Tarihi: 27/11/2022, <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj o1pq8s37AhVJVPEDHUuGDFUQFnoECCMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.lar.org.tr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F06%2F2-Haziran-Erzurum-Kent-Konseyi-Sunumu.pptx&usg=AOvVaw3WEtZrzGRhrCkqHWGharHj>.
- Eskişehir Kent Konseyi (2022). Eskişehir Kent Konseyi organizasyon şeması. Kurumsal, Erişim Tarihi: 24/11/2022, http://www.eskisehirkentkonseyi.org.tr/org_sema.php.
- Frederickson, H. G. (2004). Whatever happened to public management? Governance, governance everywhere. *Institute of Governance Public Policy and Social Research*. 27 Kasım 2022 tarihinde citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.537.8624rep=rep/type=pdf adresinden erişildi.
- Göçoğlu, V. ve Gündüz, O. (2020). Kamu yönetimi reformlarını yeni kamu işletmeciliği bağlamında okumak. *Ekonomi İşletme Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(1), 1-16.
- Güneş, İ. (1996). Yerel yönetimler ve siyasal faktörler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 83-92.
- Hughes, O. (2014). *Kamu işletmeciliği*. (Çev. Buğra Kalkan, Bahadır Akın ve Şeyma Akın), (Haz. Selçuk Durgut). Ankara: Bigbang Yayınları.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (2020). İzmir Büyükşehir Belediyesi stratejik planı (stratejik plan raporu), İzmir. 12 Kasım 2022 tarihinde https://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/Dokumanlar_2020/Stratejik%20Plan2024.pdf adresinden erişildi.

- İzmir Kent Konseyi (2022a). İzmir Kent Konseyi; Neler Yapıyoruz?, Erişim Tarihi: 15/11/2022, <https://www.izmirkentkonseyi.org.tr/tr/neleryapiyoruz/1/17>.
- İzmir Kent Konseyi (2022b). İzmir Kent Konseyi Organizasyon Şeması, Erişim Tarihi: 15/11/2022, <https://www.izmirkentkonseyi.org.tr/tr/OrganizasyonSemasi/18>.
- Kalaycı, S. ve Akın, A. (2021). Sosyal hizmetlerin yerelleşmesine kent konseylerinin katkıları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 189-210.
- Kaypak, Ş. (2012). Yerel yönetimlerde katılımcı/müzakereci demokrasi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının önemi. *International Journal of Management Economics and Business*, 8(17), 171-196.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ökmen, M. ve Parlak, B. (2013). *Kuram ve uygulamada yerel yönetimler: Kavramlar, yaklaşımlar, yapılar ve mevzuat*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Ökmen, M. (1999). Ekonomik dönüşüm sürecinde adem-i merkeziyetçi eğilimler ve kentleşme. *Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi*: İstanbul.
- Özer, B., Baştan, S. ve Ortanca, M. (2012). Kamu politikası yapımı ve kimlik-tabanlı siyasa yapımı süreçleri: Türk kamu yönetimine dair genel değerlendirmeler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 237-263.
- Özkan, A. (2017). Postmodern dönemde çok aktörlü yönetim ve yeni kamu yönetimi anlayışı. 15. Uluslararası Türk dünyası sosyal bilimler kongresi tebliğler el kitabı, (Editör: Ahmet Vecdi Can, Köksal Şahin, Kamil Taşkın, Suat Kol ve Ali Kırksekiz), İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 295-303.
- Raadschelders, J. C. N. (2005). Government and public administration: Challenges to and need for connecting. *Knowledge*, 27(4), 602-627.
- Shah, A. and Shah, S. (2006). The new vision of local governance and the evolving roles of local governments. *Local Governance and Developing Countries*, (Editör: Anwar Shah), USA: The World Bank, 1-46.
- Şahnagil, S. (2019). Postmodern kamu yönetimi çerçevesinde yönetsel katılım: Yerel hizmet sunumunda katılım olgusu. *Journal of International Social Research*, 12(66), 1146-1157.
- Şanlıurfa Kent Konseyi (2022). Şanlıurfa Kent Konseyi çalışma yönergesi, Erişim Tarihi: 22/11/2022, <https://www.sanlıurfakentkonseyi.org.tr/icerik/118/mevzuat>.
- Şen, A. F. (2012). Müzakereci demokrasi ve halkla ilişkiler: Kamu yönetiminde alternatif bir halkla ilişkiler arayışı. *Journal of Yasar University*, 27(7), 4589-4610.
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi (2021). Trabzon Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporu (Faaliyet raporu) (s. 168), Trabzon. 5 Aralık 2022 tarihinde https://webdata.trabzon.bel.tr/EskiWeb/2021_FALIYET_RAPORU/mobile/index.html#p=123 adresinden erişildi.
- Yılmaz, V., Günay, M. C. ve Belli, A. (2021). Malatya kent konseyinin faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(73), 2297-2306.
- Yılmaz, V. ve Telsaç, C. (2021). Yerel yönetimler ve katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(40), 235-254.
- Zeren, H. E. (2017). *Kent konseyleri, Dünyadaki görünümü ve Türkiye analizi*. Bursa: Ekin Kitabevi.